

UPPSALA
UNIVERSITET

Examensarbete C, 15hp

Grundnivå

vt 2013

Hem- och konsumentkunskap i särskolan

Lärares erfarenheter av elevers arbete med recept

ANGELICA OHLS OCH STINA HOLMBERG

Institutionen för kostvetenskap
Box 560
Besöksadress: BMC, Husargatan 3
751 22 Uppsala

UPPSALA UNIVERSITET
Institutionen för kostvetenskap
Examenarbete C 15hp, vt 2013

Titel: Hem- och konsumentkunskap i särskolan – Lärares erfarenheter av elevers arbete med recept

Författare: Angelica Ohls och Stina Holmberg

Handledare: Helena Elmståhl, Institutionen för kostvetenskap, Uppsala Universitet

Sammanfattning

Hem- och konsumentkunskap är med sina 525 lektionstimmar ett stort ämne i särskolan. Elever i särskolan kan inte undervisas som en homogen grupp på grund av deras olika kunskapsnivåer och förutsättningar. Detta ställer höga krav på läraren i sitt undervisningsätt, då hen måste individanpassa all sin undervisning för att eleverna ska nå målen i kursplanen.

Syftet med denna uppsats var att undersöka hur lärare i Hem- och konsumentkunskap använder och förhåller sig till recept för särskoleelever samt att undersöka vilka möjligheter och begränsningar som finns kring receptanvändningen. Undersökningen utfördes med hjälp av enskilda kvalitativa intervjuer med fem Hem- och konsumentkunskapslärare som arbetade på särskolan i en stad i Mellansverige. Lärarna i denna studie påpekade att det saknas undervisningsmaterial inom Hem- och konsumentkunskap som är anpassat för elever i särskolan. Lärarna behöver därför skapa egna recept för att tillgodose alla elevers olika förutsättningar och behov. Receptens struktur var en problematik för samtliga lärares elevgrupper. Eleverna hade till exempel svårt att läsa och förstå recepten, vilket gjorde att lärarna förenklade recepten med mindre text och mera bilder. Vår slutsats är att individanpassning är en förutsättning för att eleverna i särskolans Hem- och konsumentkunskap ska nå kursplanens mål.

UPPSALA UNIVERSITY
Department of Food, nutrition and dietetics
C-Level 15hp, vt 2013

Title: Home and Consumer Studies in special school - Teachers' experiences of students' work with recipes

Students: Angelica Ohls och Stina Holmberg

Supervisors: Helena Elmståhl, Department of Food, nutrition and dietetics, Uppsala University

Abstract

Home and Consumers Studies is a big topic in special school, with 525 academic hours. Students in special school can't be taught as a homogeneous group because of different levels of ability and potential. This places high demands on the teacher in his teaching method. The teacher must individualize instructions for all their students, for them to be able to reach the goals of the curriculum.

The aim of this study was to examine how teachers in Home and Consumer Studies use and relate to recipes for students in special school and to examine possibilities and limitations regarding the use of recipes. The study was conducted using qualitative individual interviews with five Home and Consumers Studies teachers working in special school in a city in the middle of Sweden. The teachers in this study indicated that there is a lack of teaching materials in Home and Consumers Studies that is adapted for students in special school. Teachers therefore created their own recipes to meet all students' different abilities and needs. The structure of the recipes was a problem for all the teachers' student groups. The students had difficulties reading and understanding recipes, the teachers therefore simplified recipes with less text and images. This essay concludes that adapting instructions for each student is necessary for Home and consumer Studies students in special school. This makes it easier for the students to achieve the goals of the curriculum.

Innehållsförteckning	
Bakgrund	1
Introduktion	1
Särskolans historia	1
Hem- och konsumentkunskapens historia	2
Särskolan idag	2
Hem- och konsumentkunskapen i särskolan	3
Syfte och frågeställningar	5
Material och Metod	5
Urval	5
Metod	5
Etiska överväganden	6
Analys.....	7
Resultat	8
Undervisningsmaterial	8
Undervisningssätt.....	8
Möjligheter och begränsningar med receptanvändning.....	9
Diskussion	10
Metoddiskussion.....	12
Slutsats	13
Referenser	14

Bakgrund

Under vår lärarutbildning till Hem- och konsumentkunskapslärare har vi kommit i kontakt med undervisningsmaterial för grundskolan. Undervisningsmaterialet i Hem- och konsumentkunskap består av en bok som dominerar. Boken syftar till att eleverna ska uppnå kursplanens alla mål och en stor del av boken innehåller recept. Genom att studera kursplanerna för Hem- och konsumentkunskap i särskolan har vi sett att ordet recept benämns för första gången i kursplanen 2011. I kursplanens centrala innehåll står det att eleven ska ges förutsättningar att lära sig att läsa och följa recept och instruktioner. Detta väckte intresse att undersöka vad de finns för receptmaterial att tillgå i särskolan samt hur det är anpassat för elevernas olika förutsättningar.

Introduktion

Särskolans historia

Särskolans absoluta kärnämne är sinnesträning. Sinnesträning uppkom utanför skolans värld år 1801, då man studerade en pojke som var förståndshandikappad och hur han utvecklades genom enkla steg och uppgifter. Den första skolan för barn med särskilda behov startade i Paris år 1828 och spreds sedan vidare i Europa. Dessa skolor kallades då för ”idiotskolor” på grund av att man ännu inte förstått hur man skulle bemöta eller behandla barnen. En liknande skola öppnades av en pastor i Göteborg år 1863, och snart därefter togs idén av en lärarinna i Göteborg som omhändertog tre ”sinnesslöa” elever till en då så kallad ”idiotanstalt”. Anstalter spred sig runt om i Sverige och år 1868 startades ”Föreningen för sinnesslöa barns vård”. Föreningen startades för att bland annat utbilda lärare för att i bästa mån kunna ta hand om dessa elever då föreningen startade egna skolor. Skolorna utvecklades till internat där eleverna både bodde och utbildades (Ekendahl, 1996).

Stig-Ulf Ekendahl har arbetat som lärare inom särskolan och han skriver i sin bok ”Särskolans historia i Östergötland” (Ekendahl, 1996) om hur utvecklingen av särskolan har sett ut i länet. Den första landstingsägda internatskolan för sinnesslöa barn öppnade den 1 juni år 1878 och fick namnet ”Östergötlandsläns Uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn”. På internatskolan arbetade bland annat lärare som tidigare undervisat på de så kallade idiotskolorna. De 12 barn som blev antagna på skolan när den startade var mellan 8-14 år. Föräldrarna fick då betala en årsavgift på 50kr för att deras barn skulle få bo och undervisas på internatet. Allt eftersom eleverna blev äldre och skolan blev större insåg man att sinnesslövärderna behövde utvecklas. Skolan flyttades därför till större lokaler och mer personal anställdes. År 1945 stiftades en lag som innebar att alla sinnesslöa barn fick skolplikt med rätt till utbildning och vård. Lagen medförde att barnen skulle få en ordentlig utbildning med skolplikt som inte tidigare funnits. Man började genom lagens inträdande även se att barnen hade olika behov och man införde teoretisk inläring för de ”bildbara” eleverna och praktisk inläring för de ”obildbara” eleverna för att föra utvecklingen framåt. År 1954 stiftades en lag om att alla psykiskt utvecklingsstörda elever skulle erbjudas särskild lämpad undervisning för deras kunskapsnivå. Det var i och med införandet av denna lag som benämningen sinnesslöa ändrades till psykiskt utvecklingsstörda på särskolorna. År 1966 startade den första träningskolan för de elever som inte klarade av undervisningen i särskolan. Träningskolan huvudsakliga uppgift var att träna elever för att klara av den senare särskolutbildningen. År 1967 infördes en omsorgslag där man insåg vikten av att skilja på pedagogik och vård samt hur viktigt det var att stimulera barn redan i en tidig ålder vilket gjorde att förskolor för särskolelever öppnades.

Träningskolan fortsatte att användas för de obildbara där de kunde öva sig praktiskt och en tioårig grundsärskola infördes för alla elever oavsett sinnesstörning. I och med omsorgslagens ikraftträdande började man även arbeta för att särskoleleverna skulle ges möjlighet till ett så normalt liv som möjligt. Man började med att integrera särskoleverksamheten på de vanliga grundskolorna för att komma så nära samhället och vardagslivet som möjligt (Ekendahl, 1996).

Hem- och konsumentkunskapens historia

Hem- och konsumentkunskap, eller Huslig ekonomi som det benämndes när ämnet uppkom år 1881, var ett teoretiskt ämne som endast undervisades på flickskolor. Det var inte förrän år 1887 som den första praktiska undervisningen i ämnet utfördes på en skola i Göteborg (Petersson, 2007). Anledningen till att ämnet infördes var att man hade en bild av att maten i hemmet var ohälsosam och dålig och att den behövde förändras. Man trodde även att fattigdomen berodde på husmoderns okunnighet och lotten föll då på henne att utbilda sig i ämnet för att kunna ta hand om familj och hem (Aléx, 2003).

Huslig ekonomi hade funnits i Tyskland och USA från och med 1850-talet och spreds snabbt över världen. För att ge eleverna en så bra utbildning som möjligt i Huslig ekonomi tog många av lärarinnorna i ämnet kontakt med lärare i utlandet för att byta erfarenhet (Aléx, 2003). Från början var ämnet en uppmuntring att känna lust till arbetet i hushållet, samt att lära sig att ta hand om ekonomi och familj för att minska den undernäring som rådde i Sverige (Petersson, 2007).

Det var inte förrän på 1920-talet som det kom på tal att pojkar även skulle undervisas i huslig ekonomi. Detta förslag blev dock ratat under den tidsperioden och blev inte aktuellt igen förrän på 1950-talet. År 1955 blev ämnet obligatoriskt i folkskolan, men riktade sig fortfarande främst till flickor på grund av att man såg hur arbetsfördelningen mellan könen såg ut i hemmen. Under denna period infördes det dock att männen skulle delta i den teoretiska delen av den Husliga ekonomin för att öka intresset av det praktiska arbetet i hemmet. År 1962 infördes den nioåriga grundskoleutbildningen i en samlad skolform i Sverige och då fick ämnet huslig ekonomi namnet Hemkunskap. Ämnet blev obligatoriskt för alla elever och istället för att innehålla en tvådelad utbildningsform blev ämnet en samlad del med både praktisk och teoretisk undervisning, som alla skulle läsa (Petersson, 2007). Hemkunskapen skulle undervisas med fyra lektionstimmar i åk 7 samt att det skulle finnas som tillvalsämne för elever i åk 6, 8 och 9. Anledningen var bland annat att man ville få ett mer jämställt familjeliv i Sverige. På den tiden ingick hemvård, tvätt och klädvård, matlagning, bostadslära, hygien, familje- och ekonomikunskap (Hjälmeskog, 2006).

Från början skrevs läroböckerna av lärare i ämnet men gick sedan över till att skrivas av författare som arbetar med läroböcker. I böckerna anses de vara viktigast att allt ska ha en viss struktur där eleverna arbetar systematiskt med en sak i taget. Detta för att lära sig planering av hushållsarbete och att spara tid i hemmet. Idag arbetar man mycket mer med korta icke komplicerade kapitel med mycket bilder för att underlätta inläringen (Aléx, 2003). Men problematiken med att koppla kurslitteraturen i Hem- och konsumentkunskap till kursplanen finns fortfarande (Hjälmeskog, 2006).

Särskolan idag

I § 2 i skollagen står det att grundsärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en för dem anpassad utbildning som ger kunskaper och värden och utvecklar elevernas förmåga att

tillägna sig dessa (SFS 2010:800).

I skolinspektionens kunskapsöversikt (Skolinspektionen, 2010) av särskolan framkommer att det finns problem med särskolan. Lärare har inte alltid kunskaper för att tillgodose de olika behov och förutsättningar som särskoleelever har. Förmågan att nå de mål som finns i kursplanen är mycket varierande i särskolans elevgrupper, vilket ställer höga krav på läraren. Varje elev behöver mötas och utmanas efter sina individuella behov och förutsättningar. Språket och kommunikationen framträder som avgörande i en individs lärande och oberoende av vilket ämne det handlar om så är språket av grundläggande betydelse för eleverna. Skolverkets rapport *Kvalitet i särskolan - en fråga om värderingar* (Skolverket, 2001) visar på att undervisningen i särskolan ofta styrs av kortsiktliga lösningar och att kommunaliseringen ledde till att fler lärare utan erfarenhet av särskoleundervisning fick ansvar för den. Det har konstaterats att undervisningskvaliteten i särskolan ofta brister, dels på grund av att fokus ligger på omsorg för eleverna och inte på kunskap.

I Skolverkets särtryck *Bildning och kunskap* (Skolverket, 1997) gör man åtskillnad mellan fyra olika kunskapsformer: fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Dessa kunskapsformer samspelar med varandra och utgör varandras förutsättningar. Kunskaper beskrivs som redskap för att lösa både praktiska och teoretiska problem och en viktig byggsten i skapandet av kunskap och mening är kreativitet. I läroplanen för grundskolan (Skolverket, 2011a) står det att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov, men i Skolinspektionens kunskapsöversikt framkommer att det finns tendens att inte utgå från elevernas särskilda behov, utan att eleverna behandlas mer homogent (Skolinspektionen, 2010). I en intervjustudie av socialtjänstförvaltningen i Stockholm visas det på att det råder stora variationer i fråga om hur lärare förhåller sig till sitt uppdrag och hur de lägger upp undervisningens innehåll och mål. Studien visar även att särskolepedagogiken kännetecknas av förberedelse, tid, individualisering samt konkreta och flexibla metoder (Blom, 2003). Undervisningen i särskolan bör individanpassas för att öka elevernas möjligheter att klara av sin vardag. Detta kan göras genom begåvningshjälpmedel såsom till exempel bilder eller objekt för att underlätta inläring för särskoleelever (Skolverket, 2011b).

Hem- och konsumentkunskapen i särskolan

Grundsärskolan har 12 grundämnena. Hem- och konsumentkunskap är ett av ämnena och har 525 undervisningstimmar jämfört mot grundskolans 118 undervisningstimmar. Detta innebär att ämnet Hem- och konsumentkunskap i grundsärskolan har cirka fyra gånger fler undervisningstimmar än grundskolan (HKrummet, 2012). En del av syftet med särskolans Hem- och konsumentkunskap är bland annat att eleverna utvecklar sin kreativitet, förmåga och sitt skapande av måltider. Arbetet ska även bidra till en ökad självständighet som ska göra att eleverna kan hantera vardagliga uppgifter och rutiner i hushållet och i vardagliga miljöer. För att eleverna ska förstå sambandet mellan uppgifterna i Hem- och konsumentkunskapen och det som sker i hushållet är det viktigt att undervisningen speglar verkligheten. I det centrala innehållet för grundsärskolan finns en del som benämns "ämnesspecifika begrepp", vilken i sin helhet syftar till att eleverna ska utveckla ett språk som gör att de förstår arbetsprocessen och har lättare att följa instruktioner. Detta kan hjälpa eleverna att uppfylla andra delar av det centrala innehållet där eleverna ska lära sig att läsa och förstå recept och instruktioner (Skolverket, 2011b).

Enligt en studie där nio lärare på grundsärskolan intervjuats har man sett att praktisk undervisning underlättar för att eleverna ska kunna koppla ihop undervisningen i skolan med vardagen (Blom, 2003). "Att gripa för att begripa" är något man ser att barn med

funktionsnedsättning behöver. Eleverna behöver stimulera känslor och sinnen för att känna nyfikenhet och motivation att vilja lära (Eriksson, Furå & Pettersson, 2007). En elev med funktionsnedsättning behöver stimulera syn, hörsel, smak, lukt, beröring, temperatur, smärta, muskelsinne och balanssinne för att minnas och lära känna sin omgivning (Elofsson, 1980). För att underlätta inläring för särskoleeleverna så arbetar lärare ständigt med olika sinnesupplevelser, detta för att eleverna ska hitta deras intresseområde. Att koppla ihop praktisk undervisning med bilder och egna upplevelser gör att eleverna lättare får förståelse för vardagen och sammanhanget. Att använda bilder för att underlätta förståelsen i läsning samt återupprepa moment i undervisningen gör att eleverna lättare kan minnas och återberätta sina kunskaper (Eriksson, Furå & Pettersson, 2007). Ett barn med funktionsnedsättning har ett minne som kan liknas med en tratt. En vuxen människa kan till exempel minnas en niosiffrig kod medans ett barn med funktionsnedsättning endast kan minnas de två sista siffrorna i koden. För att minnas och komma ihåg så behöver dessa elever ständig upprepning (Elofsson, 1980).

I läroplanen 2011 för grundsärskolan kan man läsa under rubriken *Mat, måltider och hälsa* i kursplanens centrala innehåll, att eleven ska ges förutsättning att utveckla sin förmåga att kunna läsa och följa recept och instruktioner (Skolverket, 2011a). Ordet recept kan definieras som en anvisning för hur en maträtt tillagas, med angivande av ingredienser och tillvägagångssätt (NE, 2013). Begreppet recept nämns för första gången i kursplanen 2011 för Hem- och konsumentkunskap i särskolan. I tabell 1 redovisas hur det har sett ut i särskolans kursplaner från år 1968-2011 vad det gäller förändringen kring tillagning och metoder. Från att man i Läroplanen 1968 fokuserade på att eleverna skulle lära sig att sammansätta en fullvärdig kost, har man i läroplanen 2011 lagt mer fokus på att eleverna ska lära sig att läsa och följa recept och instruktioner (Skolverket, 2011a).

Tabell:1 Kursplaner för särskolan 1968-2011

1968	1973	1990	2000	2011
Näringsriktig kost. Livsmedelskunskap. Grundläggande principer för rationell matlagning. Under det momentet ska eleven t.ex. lära sig att sammansätta en fullvärdig kost och att hantera livsmedel.	Näringsriktig kost. Livsmedelskunskap. Grundläggande principer för rationell matlagning. I syftet för detta moment står det delvis att eleven ska ges färdigheter i grundläggande matlagningsmetoder och måltidstillagning.	Eleven ska lära sig att planera och tillaga näringsriktiga måltider samt att använda redskap och olika metoder för att laga mat	Eleven ska kunna planera, tillaga, arrangera och värdera måltider med hänsyn till ekonomi, hälsa, miljö och estetiska värden i slutet av det tionde skolåret	Eleven ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att läsa och följa recept och instruktioner

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är undersöka hur lärare i hem- och konsumentkunskap använder och förhåller sig till recept för särskoleelever samt att undersöka vilka möjligheter och begränsningar som finns kring receptanvändningen.

Frågeställningar

1. Hur görs urvalen av recepten till eleverna?
2. Hur hanterar läraren användningen av recept i undervisningen?
3. Vilka möjligheter och begränsningar anser lärarna att det finns när det gäller receptanvändningen?

Material och Metod

Urval

Vi använde oss av ett målinriktat urval (Bryman, 2012). Det innebär att vi intervjuade Hem- och konsumentkunskapslärare som undervisade på särskolan, då de var relevanta för att besvara vår forskningsfråga. E-mail skickades ut till 16 Hem- och konsumentkunskapslärare som arbetade på särskolan i en stad i Mellansverige. Lärarna rekryterades från kommunens hemsida via deras e-mailadresser eller till expeditionen på skolan. Lärarna erbjöds att delta i en enskild intervju och ombads att svara inom en viss tidsperiod om de var intresserade av att delta i undersökningen eller inte. Vi informerade tydligt om hur intervjuerna skulle gå till i e-mailen. Fyra e-mail returnerades automatiskt på grund av fel vid utskicket eller att lärarna tackade nej till deltagande. Fem lärare besvarade e-målet inom tidsperioden och erbjöd sig att delta i studien och de resterande sju e-mailen besvarades överhuvudtaget inte. Intervjutillfällena bokades in för att genomföras inom en vecka på tid och plats passande för respondenten. Två av respondenterna var verksamma på samma skola men arbetade med två olika elevgrupper där kunskapsnivån skilde sig stort. De tre övriga respondenterna arbetade ensamma som Hem- och konsumentkunskapsläraren på respektive skola. Respondenterna har i transkriberingen blivit benämnda med olika bokstäver, vilket redovisas i tabell 2 (Bryman, 2012).

Tabell:2 Respondenternas yrkesbakgrund

	Utbildning	Antal yrkesår som Hem-och konsumentkunskapslärare	Antal yrkesår inom särskolan
Lärare B	Hushållslärare	32 år	16 år
Lärare C	Hushållslärare	31 år	27 år
Lärare D	Hushållslärare	27 år	15 år
Lärare E	Speciallärare	40 år	40 år
Lärare F	Hushållslärare	35 år	25 år

Metod

En semi-strukturerad intervjuguide formulerades. Frågeguiden (Bilaga 1) innehöll en fråga om ålder, yrkesår som Hem- och konsumentkunskapslärare, yrkesår som Hem- och konsumentkunskapslärare inom särskolan och respondentens utbildning. Den innehöll ytterligare sex frågor om respondentens sätt att arbeta med recept i särskolan. Frågorna var konstruerade så att det gav respondenten möjlighet att svara öppet med samtalet i centrum samt med vissa uppföljningsfrågor. Frågorna formades även utifrån syfte och frågeställningar.

Den färdigställda intervjuguiden användes som utgångspunkt till intervjuerna och var en övergripande mall för intervjuernas struktur. Frågornas följd i intervjuguiden hade ingen betydelse men alla frågor blev ställda och besvarade vid samtliga intervjuer. Intervjuerna genomfördes antingen avskilt på lärarens arbetsplats eller i grupprum på universitetet, där inspelning av intervjuerna underlättades (Bryman, 2012).

Enskilda intervjuer valdes på grund av att vi var intresserade av respondenternas tankesätt och hur de arbetade med recept. Inspelning av intervjuerna skedde via mobiltelefoner. Två ljudinspelningar gjordes vid varje intervju för att säkerhetsställa det insamlade materialet. Längden på samtliga intervjuer var cirka 40 minuter. I resultatet redovisas citat från intervjuerna. Citaten har formulerats om för att bli mer lättförståeliga utan att förlora sin innebörd. Till exempel har vi formulerat om slangord, skalat bort vissa talesätt och pauser. Vid intervjutillfällena delades arbetet upp mellan oss som intervjuade. En ansvarade för att ställa intervjuguidens frågor medan den andra ansvarade för att det tekniska med inspelningen fungerade korrekt och för att föra eventuella anteckningar. Intervjuerna avslutades när vi ansåg att våra frågeställningar hade besvarats i bästa möjliga mån (Bryman, 2012).

Etiska överväganden

Informationskravet: Vid start av intervjuerna informerades läraren om vårt syfte med studien. Vi informerade även om att deltagandet i studien var frivilligt och att man fick avbryta sitt deltagande när som helst under studiens gång. Den intervjuade blev även informerad om de olika moment som ingick i frågeguiden. Dessa moment var att i en enskild intervju tillhandahålla bakgrundsfakta om den intervjuade läraren samt att undersöka hur läraren arbetade med recept i särskolan.

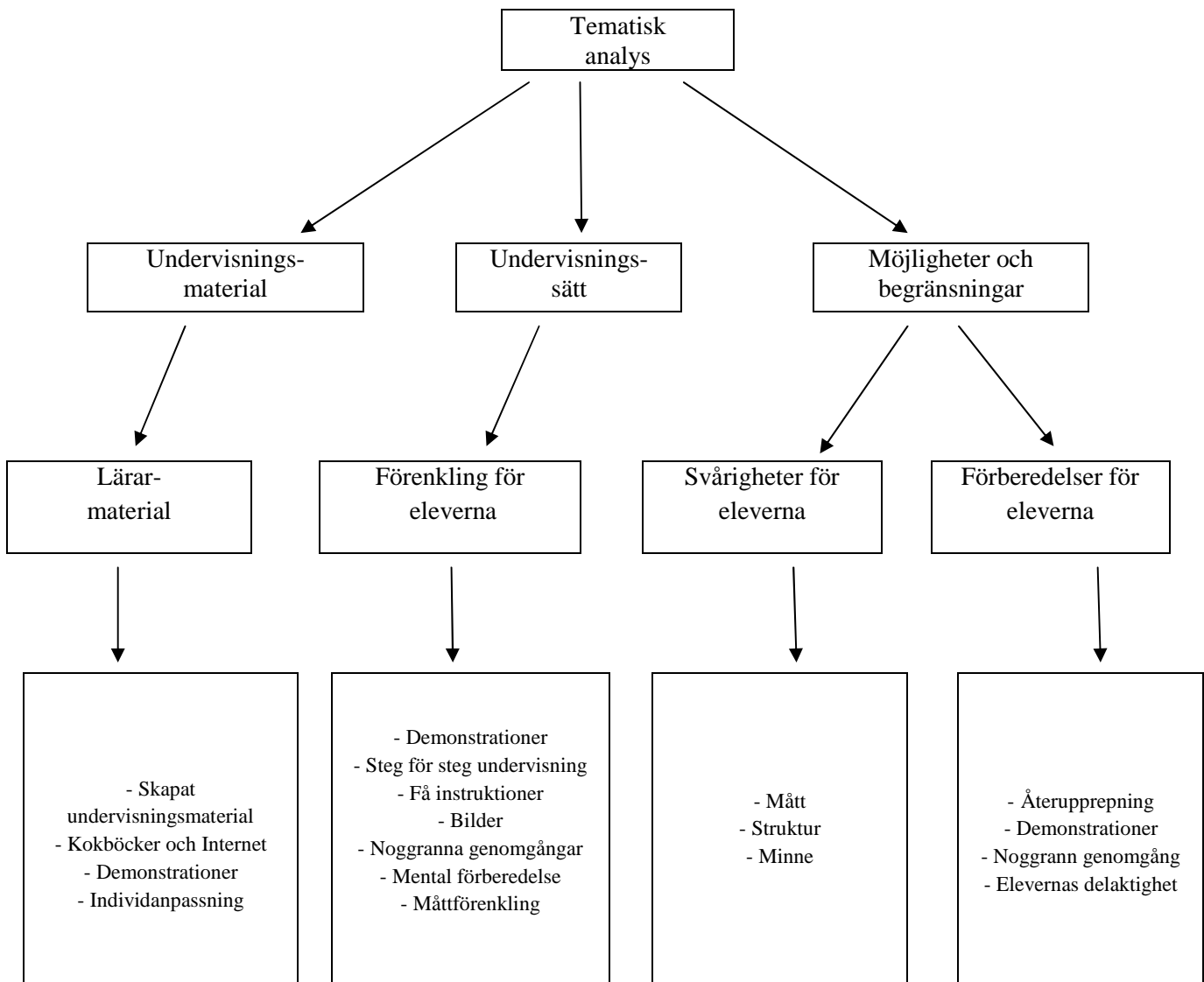
Samtyckeskravet: Vår undersökning behövde inte godkännas av fler än intervjupersonen, därför informerades läraren ytterligare en gång om att deltagandet var på frivillig basis.

Konfidentialitetskravet: Vi informerade berörda lärare om att deras deltagande var och skulle förbli anonymt under studiens gång. För att säkerhetsställa att personuppgifterna skulle förbli anonyma så har deras identitet och bakgrundsfakta kodats i studien. Deltagarnas kontaktuppgifter har även förvarats åtskilt från det insamlade materialet.

Nyttjandekravet: Vid intervjuerna informerades lärarna om att deras personliga uppgifter endast skulle komma att användas för denna studie (Bryman, 2012).

Analys

Det insamlade materialet från intervjuerna transkriberades och kategoriserades enligt en "tematisk analys". De transkriberade intervjuerna lästes noggrant igenom flera gånger och efter det identifierades tre huvudkategorier som ansågs vara representativa för att få en överblick av resultatet och besvara studiens syfte: undervisningsmaterial, undervisningsätt, möjligheter och begränsningar med receptanvändning. Utifrån dessa tre huvudkategorier skapades fyra underkategorier som skulle göra det möjligt att tyda ett mönster i materialet: svårigheter för eleverna, förenkling för eleverna, förberedelser för eleverna och lärarmaterial. Dessa fyra underkategorier gjorde det möjligt att dela in materialet i små delar där ett samband kunde urskiljas. Ur materialet har vi fått fram både likheter och olikheter mellan skolorna i vårt resultat. Resultatet av dessa likheter och olikheter visar på att de fem intervjuerna har gett en måttnad i undersökningen. Fler intervjuer hade troligen inte gjort någon skillnad i resultatet (Bryman, 2012). I figur 1 nedan beskrivs steg för steg hur vi har arbetat med den "tematiska analysen".

Figur 1: Tematisk analys

Resultat

Undervisningsmaterial

För särskolans Hem- och konsumentkunskap finns inget färdigt material som lärarna kan använda till sin undervisning. Undersökningen visade att lärarna hanterade receptanvändningen i särskolan på olika sätt. I samtliga särskolor i vår studie fanns det problem med receptanvändningen. Lärarna hanterade problemen genom att anpassa undervisningen efter elevernas individuella behov. Eftersom att det inte finns något färdigställt receptmaterial för särskolan så behöver lärarna skapa egna recept till sina elever, vissa anpassade till en hel grupp eller individanpassade recept. Receptmaterialet hittade lärarna antingen i kokböcker eller på Internet och detta anpassades sedan för eleverna. I en och samma grupp kan förmågan att läsa, förstå och möjligheten att hantera recept variera stort mellan eleverna vilket gör att någon slags förenkling av recepten var nödvändig. Detta gjordes genom att strukturera upp recepten så att det blev enklare för eleven att läsa och förstå alla olika steg i receptet. Lärare D berättade hur hen arbetar för att förenkla sina recept:

Det blir bara virrigt för eleverna med mycket text. Jag använder mig mycket av en pärm där jag har förstorat upp bilderna och minskat ner texten. I pärmen står det vad man ska ta fram och när man gjort det så vänder man blad och genom det så lägger man bort den tidigare bilden och får en ny uppgift man ska göra. Det får inte bli för rörigt för eleverna.

Undervisningsätt

Det som framkom i samtliga skolor var att recepten inte fick vara för ”röriga”, det vill säga att recepten skulle ha lite text, få instruktioner och vara uppdelade i turordning. Med turordning menas att det skulle finnas en enkel struktur i recepten som noggrant förklarade hur man skulle gå till väga steg för steg. Lärare C berättar:

Så de flesta skriver jag om på nått vis för att jag vill att allt ska vara punktvis i recepten från 1 till 9.

För vissa av eleverna som inte klarade av en enklare struktur i punktform, individanpassade många av lärarna recepten i ytterligare steg för att underlätta för dessa elever. Det gjordes genom förstoring av text, bildförklaringar, samt ibland helt utan text och endast med bilder. Läraren förenklade texten genom att göra den så fåordig som möjligt eller tillförde även bilder på livsmedel och redskap. För att individanpassa recepten för elever som inte kunde läsa så användes endast bilder. På vissa skolor skapade lärare och elev recepten tillsammans för att eleven skulle få vara med och anpassa recepten på bästa sätt för att själv förstå. Bilder kunde även användas för att recepten skulle se inspirerande ut och för att eleven skulle få se och vara medveten om ett slutresultat. Eleverna var ofta med och planerade vad de skulle tillaga på lektionerna, för att de behövde förberedas mentalt och för att känna delaktighet. Det var viktigt för att eleverna skulle få ut så mycket som möjligt av lektionerna. Lärare kunde till exempel förbereda eleverna mentalt redan någon dag innan om vad som skulle hända på nästa lektion för att de skulle vara förberedda. För de elever som använde textrecept så krävdes de en noggrann genomgång av receptens olika steg för att eleven skulle klara av att följa instruktioner och förstå arbetsprocessen. De lärare som använde recept i undervisningen har i vår undersökning varit väldigt aktiva under lektionerna genom att gå runt och hjälpa till med receptens olika moment. Vissa av lärarna arbetade med demonstrationer genom flättningsmetoden. Detta innebar att läraren demonstrerade små steg i taget. Lärare D berättar:

Jag gör olika moment, som i måndags så skulle vi göra giffjar och då börjar jag visa hur man gör degen och sedan får eleverna göra degen. Medans deras deg jäser så visar jag hur man bakar ut degen och rullar giffarna sen så får de göra lika med deras deg. Det får inte bli för många moment för eleverna.

En lärare använde sig enbart av demonstrationer i sin undervisning, hen hade dock sett att en av de bristande faktorerna i denna typ av undervisning var att eleverna inte fick någon lästräning. Elever på särskolan har ofta ett korttidsminne och därför behöver de noggranna instruktioner i små steg. I intervjuerna framkom att alla lärare återupprepade samma recept flera gånger för att träna eleverna att minnas motoriken i de olika momenten. En lärare berättade att de alltid lagade samma måltid två veckor i rad, samt att denna måltid även återkom igen efter ett halvår eller ett år. Då vissa elever lärde sig motoriken i receptens moment snabbare än andra elever så individanpassades undervisningen på alla skolor. Ofta skedde undervisningen i små grupper om cirka fem elever och med enskild individanpassning i gruppen. Individanpassning kunde innebära att en elev till exempel fick ett recept med enbart bilder eller att en elev fick samma uppgift flera lektioner i rad, som att skala morötter medan resterande del av gruppen fortsatte med andra moment i recepten. Lärare D berättar:

Ja det blir individanpassat beroende på elev, på en elevs recept har jag stora bilder och lite text. Till en annan elev på samma lektion ger jag ett recept med två bilder på varje sida och sedan vänder eleven blad för ett nytt moment med andra bilder.

Möjligheter och begränsningar med receptanvändning

En anpassning som vissa lärare ofta gjorde i recepten var att ta bort halvmått, då eleverna hade svårt för detta. Eleverna hade även svårt att förstå skillnaden mellan olika mått. På en skola löste de detta genom att sätta upp alla olika mått på en bräda där de skrev under måttet att det var till exempel en ”msk”, precis som det stod utskrivet i receptet. Läraren menade på att om det hade stått ”matsked” under måttet på brädan så hade inte eleverna förstått hur man kopplade ihop det med receptet. På en annan skola där läraren endast undervisade genom demonstrationer fick eleverna lära sig de olika måtten genom att hjälpa läraren att mäta upp de olika ingredienserna. Läraren menade på att detta underlättade elevernas förståelse och inläring av de olika måttsatserna. På en skola ansåg läraren att eleverna hade svårt att väga margarin vilket gjorde att hen testade att göra egna mallar av gamla margarinförpackningar för att underlätta detta moment för eleverna. En annan lärare löste detta problem genom att använda sig av en digitalvåg där hen skrev mängden gram som skulle vägas på en lapp och lade den framför vågen. På detta sätt fick eleverna själva lära sig att väga genom att jämföra om det som läraren hade skrivit på lappen stämde överens med det som stod på digitalvågen. Lärare E berättar om mått:

Mått säger eleverna ingenting, en liter eller deciliter går inte skilja på. De har ingen uppfattning om vad som är mycket eller vad som är lite, om det är rimligt och ta en liter socker i bulldegen. Det förstår inte eleverna.

Diskussion

I kursplanen för Hem- och konsumentkunskap i särskolan från 2011 nämns det för första gången att eleverna ska lära sig att läsa och följa recept och instruktioner (Skolverket, 2011a). Vid intervjuerna framkom det att det finns en problematik kring receptanvändningen i dessa särskolor. Först och främst så anser lärarna att det inte finns någon hänvisning till hur man ska strukturera eller använda recept i bästa mån för särskoleelever. Problematiken har visat sig vara liknande för samtliga intervjuade lärare. Elever på särskolan klarar inte av att läsa och följa ett recept med mycket text, därför arbetade alla lärare i vår undersökning med att göra om och skapa egna recept med lite text och förklarande bilder. Kempe & Tissot (2012) skriver att omstrukturering av svåra begrepp är viktigt för elever med funktionsnedsättning. Ett annat problem är att eleverna i särskolan har väldigt olika förutsättningar för att förstå, hantera och skapa utifrån recepten. Detta gjorde att samtliga intervjuade lärare individanpassade undervisningen. En förenkling av recepten kunde innebära att läraren gjorde texten i recepten större samt att recepten gjordes mer fåordiga. Recepten gjordes även om på olika sätt för att få en bättre struktur där eleven kunde arbeta med små delar i taget eller följa ett visst punktsystem.

För att slippa problematiken kring recepthanteringen så använde sig vissa lärare endast av demonstrationer i sin undervisning. De lärare som använde sig av demonstrationer ansåg att eleverna lärde sig bättre av att vara delaktiga praktiskt i undervisningen. Detta genom att exempelvis väga och mäta ingredienserna tillsammans med läraren under demonstrationstillfället. En negativ aspekt var att eleverna inte fick någon lästräning. Mäta och väga var ett problem som fanns på samtliga skolor. Många elever hade svårt för halvmått samt att förstå skillnaden mellan olika måttsatser. Vissa lärare omvandlade därför halvmåtten i recepten till helmått för att underlätta för eleverna.

Särskoleelever behöver ständig upprepning av både recept och av det praktiska arbetet för att minnas och för att träna sin motoriska förmåga (Eriksson, Furå & Pettersson, 2007). Detta stämmer överrens med vad Elofsson (1980) har påpekat, det vill säga att återupprepning var en viktig del i särskoleundervisningen. Kempe & Tissot (2012) har även i sin studie kommit fram till att elever med funktionsnedsättning behöver repetition. Lärarna har i samtliga intervjuer påpekat vikten av återupprepning av moment och recept. I en studie har vikten av att eleverna ska kunna läsa och förstå recept påpekats (Höijer, Hjälmeskog & Fjellström, 2011). Återupprepning av recept sker, men lärarna har inte nämnt något om att eleverna får utvecklas med att till exempel använda recept med text när de har lärt sig att använda recept med enbart bilder. En fråga vi har ställt oss är varför lärarna inte arbetar mer progressivt med recepten genom att ge eleverna mer utmaningar?

I Skolinspektionens kunskapsöversikt för särskolan beskrivs att varje elev behöver mötas och utmanas efter sina individuella behov och förutsättningar. I kunskapsöversikten nämns även att det ställs höga krav på lärarna i särskolan då elever har olika behov och förutsättningar (Skolinspektionen, 2010). I vår undersökning har vi kommit fram till att alla lärare arbetar med individanpassning just för att på något sätt kunna tillgodose alla elevers olika behov. Samtliga lärare hjälpte på olika sätt eleverna att nå målen i kursplanen. Detta kräver att en lärare i Hem- och konsumentkunskap på särskolan måste vara flexibel och arbeta med olika metoder. I Kempe & Tissots (2012) studie påpekas vikten av att lärare i särskolan måste arbeta flexibelt för att göra undervisningen meningsfull för eleverna. Detta gör läraren genom att individanpassa recept eller undervisningssätt. Flexibiliteten underlättas även på grund av att läraren arbetar med små elevgrupper där individanpassning är lättare. I

Skolverkets rapport *Kvalitet i särskolan – en fråga om värdering* påpekas det att särskolan ofta styrs av kortsiktliga lösningar (Skolverket, 2001). Vår studie har visat att lärare måste arbeta med kortsiktliga och flexibla lösningar eftersom att det inte finns något färdigt undervisningsmaterial att tillgå. För att eleverna ska kunna uppnå målen i kursplanen krävs de att lärarens urval av recept innehåller moment som gör att eleven kan utvecklas utifrån sin funktionsnedsättning. Att eleverna ska kunna utveckla sin förmåga att läsa och förstå recept och instruktioner benämns för första gången i läroplanen 2011. Vårt resultat har visat att vissa lärare endast använder bilder i recepten för de elever som inte kan läsa. Eftersom att recept oftast innehåller text så ställer vi oss frågan om varför vissa elever inte får utveckla sin förmåga att läsa med hjälp av recepten?

I Skolverkets särtryck *Bildning och kunskap* (Skolverket, 1997) kan man urskilja fyra kunskapsformer. *Fakta* – innebär att eleverna tar till sig av information. *Förståelse* – avgör vilken fakta eleverna kan ta till sig av. *Färdighet* – är en praktisk kunskapsform som kan användas när eleverna har tagit till sig av fakta och förståelse. *Förtrogenhet* – när eleverna har lärt sig fakta inom ett visst område och inte behöver mer förståelse för att utgöra färdighet. Alla former finns inom varje kunskapsområde och ser olika ut mellan eleverna. Elever har olika kunskapsnivåer vilket påverkar vilken av dessa kunskapsformer som de befinner sig i. Inom särskolans Hem- och konsumentkunskap anser vi att man kan koppla *faktakunskap* till att eleverna får instruktioner via recept och *förståelsekunskap* via hur bra eleverna förstår dessa instruktioner. *Färdighetskunskap* handlar om hur eleverna kan koppla *faktakunskap* och *förståelsekunskap* till praktiskt arbete. *Förtrogenhet* är den kunskapsformen där eleverna inte behöver ta till sig något mer av de tre första kunskapsformerna för att använda sig av sin kunskap och utföra praktiskt arbete.

I en studie urskiljdes fyra lärartyper i Hem- och konsumentkunskap; *husfrun/husmodern, hantverkaren, hemmafrun och gastronomen* (Benn, 2009). Lärarrollen *husfrun/husmodern* lägger stort fokus på omsorg för eleverna. Även Skolverket (Skolverket, 2011c) har i en undersökning konstaterat att fokus i särskolan faktiskt ligger mer på omsorg än kunskap. I vår studie kan vi dra slutsatsen att omsorgen för eleverna existerar men att den mer ligger som grund för att eleverna ska nå kunskap. En annan lärartyp i studien (Benn, 2009) benämns som *hantverkaren*. Denna lärartyp fokuserar på det praktiska och att eleverna ska lära sig att använda olika redskap och tekniker. Detta kan kopplas till de lärare i vår undersökning som pratade mycket om vikten av att återupprepa och träna motorik i Hem- och konsumentkunskapen. I en annan studie diskuteras två andra lärartyper (Persson Osowski, 2012); *den sociala lärarrollen*, vilken lade konversation och interaktion med eleverna i fokus och *den utbildande lärarrollen*, vilken lade fokus på att utbilda eleverna. För att kunna ge omsorg till eleverna så krävs det att lärare och elev integrerar med varandra, samband kan därför ses mellan *den sociala lärarrollen* och den tidigare nämnda *husfrun/husmodern*. På samma sätt så kan man se samband mellan *den utbildande lärarrollen* och den tidigare nämnda *hantverkaren* där praktisk undervisning står i fokus. Vi har inte kunnat urskilja att det existerar en specifik lärartyp inom särskolans Hem- och konsumentkunskap utan de lärare som arbetar där måste arbeta flexibelt för att nå varje elev. Lärarna i vår studie skulle kunna placeras in i en ny lärartyp som vi har skapat utifrån deras undervisningssätt. Den lärarrollen kallar vi för *den inspirerande*, som ser till alla elevers behov och förutsättningar och anpassar sin undervisning efter det. Den *inspirerande lärartypen* låter eleverna vara delaktiga i sitt lärande genom att vara en hjälpan och inspirerande hand.

Enligt Skolinspektionens kunskapsöversikt av den obligatoriska särskolan har det framkommit att man i särskolan inte alltid utgår ifrån elevernas olika behov, att eleverna

behandlas mer homogent (Skolinspektionen, 2010). Vi har i vår studie inte sett någon tendens till detta, eftersom att lärarna i denna undersökning har visat att de utgår ifrån elevernas olika behov och förutsättningar. För att öka elevernas förutsättning att klara av sin vardag så är det viktigt att undervisningen i särskolan individanpassas. Kamman & Long (2010) beskriver i sin studie vikten av att lärare ska kunna ge bra individuella instruktioner för att öka var elevs prestation. Bilder och objekt används för att underlätta inläringen för särskoleelever och är exempel på begåvningshjälpmedel (Skolverket, 2011c). I våra enskilda intervjuer berättade lärarna hur de arbetade med bilder i recept för olika kunskapsnivåer. Elever som inte kunde läsa fick genom bilder hjälp med förklaring av de olika momenten i recepten. Eriksson, Furå & Pettersson (2007) har visat att bilder underlättar förståelsen.

I rapporten *Läromedlens roll i undervisningen* (Skolverket, 2006) beskrivs den starka roll som läroböcker har i undervisning. I rapporten visade det sig att lärare helst inte arbetar utan en lärobok som hjälp i undervisningen. I vår studie visade det sig att det inte finns någon lärobok att ta hjälp av i särskolans Hem- och konsumentkunskap. Detta gör att lärarna måste anpassa sin undervisning och planering utan läroböcker. Praktiska ämnen använder sig dock mindre av läroböcker i sin undervisning än teoretiska ämnen, men läroboken har visat sig ge stöd till lärare samt minska deras arbetsbörda (Skolverket, 2006). Att ett praktiskt ämne som Hem- och konsumentkunskap använder sig mindre av läroböcker i sin undervisning, har även visats i Raumo, Himanen & Väisänen (2006) studie där finska hushållslärare skiljer sig från andra ämneslärare då de inte är lika benägna att använda läroböcker i sin undervisning. I en studie av Hjälmeskog (2006) påpekas även att det finns problem med att koppla kurslitteraturen i grundskolans Hem- och konsumentkunskap till kursplanen. Eftersom att det inte finns något färdigt undervisningsmaterial att tillgå för lärarna i särskolan, krävs det att lärarna förutom att leta eget material även måste se till att materialet kan kopplas till kursplanens mål. Detta får oss att fundera över tidsaspekten och hur läraren lägger upp sin planering för att hinna med att även skapa recept som anpassas efter kursplanens mål. För framtida forskning skulle det vara intressant att jämföra Hem- och konsumentkunskapslärares planering mellan grundskola och grundsärskola. Detta för att se vad som skiljer sig i deras planering samt hur tidsåtgången skiljer sig åt.

I vår undersökning har lärare beskrivit att de använder till exempel Internet och kokböcker som källor till recept. Att leta efter ett recept på Internet kräver att läraren är kritisk och analyserar recepten väl för att vara säker på att recepten är pedagogiska. Att vara kritisk till recept kan innebära att granska skaparen av recepten samt analysera innehållet (Skolverket, 2006). Hur gör man som lärare för att få in alla delar från kursplanen i undervisningen när det saknas hänvisning? Vem granskar läraren och dess kunskap när det kommer till att skapa eget material i särskolan? Detta är frågor som vi ställer oss utifrån de resultat som vi har fått i studien.

Metoddiskussion

I en kvalitativ studie kan man använda sig av olika metoder, så som observationer, enskilda intervjuer eller fokusgruppintervjuer. Det är vanligt att man i kvalitativa studier kombinerar olika metoder, till exempel observationer och intervjuer (Bryman, 2012). Vi har i denna studie använt oss av enbart enskilda intervjuer. En anledning till att vi inte har använt oss av flera undersökningsmetoder var på grund utav tidsbrist. Att kombinera enskilda intervjuer med observationer kunde ha varit av intresse för att se hur receptanvändningen fungerar i praktiken för eleverna. Även för att se om resultaten från lärarintervjuerna stämde överens med det som skedde i praktiken för eleverna. Att enbart använda observationer hade inte besvarat vårt syfte eller våra frågeställningar. Syftet var delvis att se hur lärare använder och förhåller sig till

recepthanteringen i särskolan. Detta hade inte besvarats enbart via observationer utan vi hade då behövt kombinera dessa med enskilda intervjuer. Observationer hade enbart gett oss en syn på hur eleverna förstår recepten, men inte hur lärarna förhåller sig till recepten. För att undersöka lärarnas tankesätt kring receptanvändningen kunde enskilda intervjuer eller fokusgruppintervjuer vara användbara metoder. Att använda fokusgrupper som metod hade krävt fler deltagare i undersökningen, vilket hade blivit svårt i denna studie. Vi hade då fått rekrytera deltagare från andra delar av länet eftersom det finns få särskolor i den Mellansvenska staden. Detta hade kunnat påverka tidsåtgången då det hade krävts mer planering kring intervjutillfällena för att det skulle passa alla lärare. Vi var intresserade av att se hur enskilda lärare arbetar med recepten för särskoleelever, inte hur lärare tänker i grupp kring recepten. Vi ville inte heller att lärarna skulle påverkas av varandra. Enskilda intervjuer ansågs därför vara den bäst lämpade metoden för att besvara vårt syfte med undersökningen. (Bryman, 2012)

Slutsats

Studien visar att undervisningen i särskolan innehåller mycket problematik. Lärarna i vår studie arbetar ständigt med att anpassa och utveckla undervisningen för särskoleelever när det gäller hanteringen av recept. Recepten som används i särskolan innehåller för eleverna många kritiska faktorer, som till exempel måtthantering och förståelse. Detta gör att lärarna ständigt måste vara flexibla i sin undervisning för att nå ut till alla elever. Vi har i denna studie funnit att det existerar en särskild lärartyp i särskolans Hem- och konsumentkunskap. Denna lärartyp kallar vi för *den inspirerande läraren* som ständigt arbetar flexibelt för att tillgodose varje elevs förutsättningar till att nå kunskap. Ett färdigställt undervisningsmaterial till särskoleelever att tillgå skulle underlätta för lärarna. Samtidigt har vi sett att undervisningen i särskolan kräver stor individanpassning vilket skulle försvåra skapandet av ett färdigställt undervisningsmaterial. Vår slutsats blir att man som Hem- och konsumentkunskapslärare i särskolan måste skapa egna recept och anpassa dessa för varje elevs förutsättningar för att ge alla elever möjlighet att nå kursplanens mål. Intressant för vidare forskning inom ämnet skulle kunna vara att färdigställa ett nivåanpassat receptmaterial för att sedan undersöka hur det fungerar i praktiken.

Referenser

- Aléx, P. (2003). *Konsumera rätt – ett svenskt ideal: Behov, hushållning och konsumtion*. Lund: Studentlitteratur.
- Benn, J. (2009). *Practical wisdom: understanding of coherence and competencies for everyday life*. *International Journal of Home Economics* 2, 2-15.
- Blom, A. (2003) *Under rådande förhållanden: Att undervisa särskoleelever - nio lärare berättar* (FoU-rapport 2003:3). Stockholm: Forsknings- och utvecklingsenheten, Socialtjänstförvaltningen. Hämtad 2013-04-02, från <http://www.stockholm.se/Global/Om%20Stockholms%20stad/FoU%20Rapporter/2003/2003-3.pdf>
- Bryman, A. (2012). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Ekendahl, S-U. (1996). *Särskolans historia i Östergötland*. Norrköping: Nova Print AB.
- Elofsson, B (1980). *F rst ndshandikappad: upplever, tänker och förstår*. Stockholm: Stiftelsen ala.
- Eriksson, E., Fur , P., & Pettersson, I. (2007). *Lära genom upplevelser - ute*. Järfälla: Aveta Förlag.
- Hjälmeskog, K. (2006). *L rarprofession i förändring: Från ”skolk k” till hem- och konsumentkunskap*: Uppsala: Föreningen f r svensk undervisningshistoria.
- HKrummet. (2012). *HK p  särskolan*. Hämtad 2013-04-08, från http://www.hkrummet.se/kurspl_sarsk.htm
- H jjer, K., Hjälmeskog, K., & Fjellstr m, C. (2011). *Food with a purpose: Home economics teachers’ construction of food and home*. *International journal of consumer studies* 35, 514-519.
- Kamman, M-L., Long, S-K. (2012). *One district’s approach to the induction of special education teachers*. *Journal of special education leadership*, 23, 1, 21-29.
- Kempe, A., Tissot, C. (2012) *The use of drama to teach social skills in a special school setting for students with autism*. *British journal of learning support*, 27, 3, 97-102.
- Nationalencyklopedin [NE]. (2013). *Recept*. Tillg ngligt: <http://www.ne.se/>
- Persson Osowski, C. (2012). *The Swedish school meal as a public meal: Collective thinking, actions and meal patterns*. Akademisk avhandling. Uppsala dissertations from the faculty of social science, 80. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Petersson, M. (2007). *Att genuszappa p  s ker eller minimerad mark: Hem- och konsumentkunskap ur ett könsperspektiv*. Akademisk avhandling. Göteborg: Acta Universitatis Gothenburgensis.

Raumo, A-L., Himanen, R., Väisänen, P. (2006). *Integration of science and mathematics into Home economics teaching – a way to improve the quality of learning*. Journal of family and consumer science education. 24, 1, 27-36.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolinspektionen. (2010). *Utbildning i svenska i grundsärskolan*. (2010:9, bilaga 6 kunskapsöversikt). Hämtad 2013-04-21, från <http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Genomforda-kvalitetsgranskningar/Undervisningen-i-sarskolan/Alla-rapporter-och-beslut/>

Skolverket. (2011a). *Läroplan för grundsärskolan 2011*. Hämtad 2013-04-08, från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2593

Skolverket. (2011b). *Kommentarmaterial till grundsärskolans kursplaner*. Hämtad 2013-04-08, från <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/sarskola/om-grundsarskolan/kommentarmaterial-1.163566>

Skolverket. (2011c). *Kunskapsbedömning i sarskolan*. Hämtad 2013-04-08, från <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/sarskola/kunskapsbedomning-i-sarskolan-och-sarvux-1.107276>

Skolverket. (2006). *Läromedlens roll i undervisningen*. Hämtad 2013-04-10, från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1640

Skolverket. (2001). *Kvalitet i sarskolan – en fråga om värderingar*. Hämtad 2013-04-20, från http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D880

Skolverket. (2000). *Läroplan för sarskolan - träningsskolan och grundsärskolan*.

Skolverket. (1997). *Bildning och kunskap: Särtryck ur Läroplanskommitténs betänkande Skola för bildning*. Hämtad 2013-04-03, från http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D135

Skolverket.(1973). *Läroplan för sarskolan 1973*.

Skolöverstyrelsen. (1990). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1990*.

Skolöverstyrelsen. (1968). *Läroplan för sarskola - skola för grundundervisning 1968*.

Arbetsfördelning

Vi har valt att skriva hela arbetet tillsammans. Litteratursökning och litteraturläsning har vi gjort var för sig men sedan bearbetat in fakta tillsammans i arbetet.

Bilaga 1

INTERVJUFRÅGOR

1. Informationsfrågor om deltagaren;

Namn, yrkesposition på skolan, tid i branschen, yrkesår som Hem- och konsumentkunskapslärare och yrkesår inom särskolan

2. Informerar deltagaren om att vi arbetar utifrån de etiska principerna.

FRÅGOR

1. Finns det någon hänvisning till hur man ska strukturera recepten i bästa mån för särskoleelever?

2. Vad använder du dig av för material?

3. Vad ser du för möjligheter och begränsningar i det material du använder?

4. Anpassar du dina recept per individ eller per grupp?

5. Hur underlättar du för eleverna i din undervisning?

6. Hur går du till väga när du ska introducera ett matlagningstillfälle för eleverna?

Bilaga 2 FÖLJEBREV

Hej,

Vi är två studenter som läser till Hem- och konsumentkunskapslärare på Uppsala Universitet. Vi har just påbörjat att skriva vår C-uppsats där syftet är att vi ska undersöka hur Hem- och konsumentkunskapslärare i särskolan arbetar med recept. Vi är även intresserade av att se hur du som lärare arbetar med recept i särskolan och hur du väljer ut de recepten du använder samt vilka möjligheter och begränsningar som finns med receptanvändningen.

Vi undrar ifall du skulle vara intresserad av att ställa upp på en enskild intervju en dag som passar dig. Vi tänker någon dag innan 19 april då efterarbetet tar lång tid. Vi kan komma till dig på skolan eller ifall du vill möta upp oss på en allmän plats för en enskild intervju. Genom uppsatsarbetet kommer vi att utgå från de etiska principerna vilket betyder att du som medverkar är anonym genom hela processen och att ditt deltagande sker på frivillig basis samt att du har rätt att ångra eller avbryta deltagandet när som helst. Du kommer även under processen att vara medveten om studiens syfte och att den information vi får endast kommer att användas för detta ändamål.

Är du intresserad av att medverka så hör av dig så bokar vi in en intervju! Vi är kontaktbara både via den här e-mailen eller telefon till Angelica 0762898268 eller Stina 0707703908.

Vi har sett att forskningen inom särskolans hemkunskap är minimal och vi vill gärna bidra till att detta höjs, hoppas du vill hjälpa oss!

Med vänliga hälsningar, Angelica Ohls och Stina Holmberg
Angelica_ohls@hotmail.com
076 - 28 98 268
Stina Holmberg
070-7703908